

INTERVIEW

Rejsen til Europa

32-årige Yacob Ghebrehewit rejste i 2014 fra Eritrea til Danmark over Middelhavet. Ligesom mange andre eritreere søgte han væk fra et af verdens mest militariserede og undertrykkende lande, fordi han ikke kunne skifte job eller forsørge sin familie.

af Ida Sparre-Ulrich

Yacob Ghebrehewit så et hav for første gang, da han var i tyverne. Et skinnende blåt hav med noter af tyrkis og glimtende hvidt sand. Han stod med fødderne i sandet og kiggede på de mennesker, som gik forbi på stranden. Arbejdende folk – nogle handlede med fisk, andre lod til at tage en pause.

Det var en af Yacob Ghebrehewits første dage som havbiologstuderende i Eritrea. Og hvis man da tænker, at det må have været en god dag for Yacob Ghebrehewit og hans familie, der på det tidspunkt bestod af Yacob, hans kone og to børn, er svaret både ja og nej. Ja, fordi havet var ganske flot den dag. Yacob Ghebrehewit havde forestillet sig et stormfuldt mørkt hav med slime-de dyr og store skibe.

”Da jeg var ung, hadede jeg havet. Jeg troede, at hvis jeg kom tæt på, ville jeg blive ædt af et væsen eller trukket ned af strømmen og dø. Jeg voksede op langt væk fra havet, og jeg havde ikke nogen anelse om, hvordan det så ud,” siger han. Det var også et nogenlunde studie, han havde fået tildelt. Faciliteterne var fine, og Yacob Ghebrehewit øjnede et glimt af mulighed for at

tænke selv. Svaret var imidlertid også nej, for Yacob Ghebrehewits kone og børn havde lige fået afslag på at flytte med ham. Nu boede de cirka 600 kilometer inde i landet i hans hjemby bag kontrolposter, vagter og regionshegn. Svaret er tilmed nej, fordi Yacob egentlig ikke havde lyst til at være havbiolog.

”Jeg var interesseret i sundhed og medicin og ville gerne have arbejdet i sundhedssektoren,” siger Yacob Ghebrehewit. Vi sidder på Ringsted Bibliotek, i en lys del af rummet, hvor han plejer at sidde, når han venter på opkald fra et vikarbureau, han arbejder på.

Det afrikanske Nordkorea

Eritrea har ikke frit valg, når det kommer til valg af uddannelse. Valg af bolig er ofte også en ufri oplevelse, idet mange, når de får tildelt en profession, sendes til arbejdspladser langt fra deres hjem og familier. I det hele taget er landet, der også kaldes det afrikanske Nordkorea, et af de mest militariserede og undertrykkende regimer i verden ifølge iagttagere.

Foto: Gift Habeshaw / Unsplash

For Jacob Ghebrehewit er koncentrationslejr eller fængsel to gode beskrivelser af, hvordan det var for ham at bo i Eritrea.

”Eritrea er et absolut diktatur. Jeg kunne ikke arbejde frit, rejse indenfor landet uden tilladelse eller skifte job. Og jeg var ikke noget særligt – mit liv var helt normalt,” siger han. Landet har igennem historien hørt under en lang række ydre magter, fra osmannerne i 1500’tallet til italienerne i 1800’tallet. Briterne var forbi kortvarigt fra 1941, inden landet med pres fra USA blev indlemmet som en del af Etiopien i 1952. Majoriteten af eritreerne var dog ikke interesseret i at være en del af nabostaten, og i 1961 blev den første militære befrielsesfront dannet.

I 1993 opnåede Eritrea selvstændighed, og landets forfatning fra 1997 foreskriver, at styreformen er demokratisk, og at menneskerettighederne skal respekteres. Forfatningen er dog aldrig trådt i kraft. Siden selvstændigheden i 1993 har Eritrea været styret af en overgangsregering under ledelse af præsident Isaias Afewerki og partiet PFDJ. Det planlagte valg i 1997 og senere i 2001 fandt aldrig sted. Opsummeret befinder landet sig i dag i en form for mental krigstilstand. Eritreerne er underlagt den siddende regerings mange love og kontrolindsatser, og den kombinerede militær- og samfundstjeneste bliver

ofte forlænget ud over de 18 måneder, som den oprindeligt gælder. Mange tvinges til at arbejde uden løn, ofte for virksomheder, der ejes af højtstående militærfolk eller repræsentanter for partieliten. Forsøger man at flygte fra landet, risikerer man at blive skudt eller komme i fængsel.

Selvom Eritrea er et lille land med 5 millioner indbyggere, har det et af verdens højeste flygtningerater, og det på trods af, at landet ikke officielt er i krig.

Yacob Ghebrehewit skulle være havbiolog

Der kan nå at ske meget på otte år. I 2014 sad Yacob Ghebrehewit på sit kontor i Eritrea i havnebyen Massawa og tænkte, at han skulle arbejde der resten af sit liv.

Han havde år forinden afsluttet sin gymnasiale uddannelse i den såkaldte sawa, som alle eritreiske unge sendes til, når de har gennemført 11. klasse. Det er en kombination af militærlejr og gymnasium, og hvis det lyder som en hård studentertid, gør meldingerne om fysisk og psykisk misbrug kun billedet værre.

Forholdene på sawa-institutionerne blev blandt andet kortlagt i rapporten *They Are Making Us Into Slaves, Not Educating Us*, som Human Rights Watch udgav i 2019. Her skildres

det også, hvordan eleverne på sawa-institutionerne forberedes på en efterfølgende national tjeneste, som ofte varer hele livet. Den begynder med, at du får tildelt et job:

”Forestil dig 300 mennesker, der bliver samlet i et rum, og så bliver nogle beordret over i en kø, og andre i en anden kø. Og hvis du så ikke får tildelt noget, der giver mening, så er det bare ærgerligt. Det var det, der skete for mig. Jeg blev sendt til Massawa og skulle uddannes som havbiolog,” siger Jacob Ghebrehewit, der ikke har lyst til at uddybe sin tid i sawa.

Hans kone og børn boede stadig hjemme i den by, de kom fra, men han var sikker på, at papirerne nok skulle komme til at give dem tilladelse til at flytte hen til ham. Eller bare besøge ham i det mindste.

Da Jacob Ghebrehewit kom til Massawa var han derfor temmelig positiv. Han var i starten af tyverne, og uddannelsen var mere spændende, end han havde regnet med.

”Det lærte mig, at hvis man tvinges til noget, så kan man godt lære at holde af det, eller i hvert fald tolerere det,” siger han. Da Jacob Ghebrehewit var færdiguddannet, var han specialiseret i forskning. Og i løbet af sine universitetsår havde han opbygget en idé om, hvad han ville med sin karriere. Han havde nemlig fundet ud af, at der i Eritrea ikke fandtes en oversigt over, hvilke fisk der levede i de smukke koralrev langs kysten. Den sidste undersøgelse var fra 1981, men alting havde ændret sig siden industrialiseringen.

”Vi har mange fisk i Eritrea, der kun lever der. Det er et temmelig stort problem, at vi ikke har en grundlæggende viden om dem, for det betyder, at man ikke kan lave fiskekvoter eller forstå, hvordan man kunne opbygge turisme.”

Yacob Ghebrehewit blev sendt til fiskeriministeriet i Massawa. Her skulle han arbejde som havbiolog, men han stødte imidlertid panden mod den mur, der findes i næsten ethvert diktatur: Frygten for initiativ og engagement.

”Jeg sad der hver dag fra klokken otte til seks uden at lave noget. Det var et såkaldt forskningscenter, men der skete ingenting. Alle projekter vi fik fra regeringen, var ligegyldigt proforma arbejde, og alt det vi foreslog, der var relateret til udvikling, fik vi afslag på,” siger han.

Halvtreds kilometer gennem ørken

Yacob Ghebrehewit kunne desuden ikke forsørge sig selv og sin familie. Hans løn på 30 dollars om måneden var ikke holdbar, og det endte med, at hans familie måtte støtte ham og hans kone økonomisk. En bizar situation, tænkte han, når han nu havde taget en uddannelse. Hvis han ville tjene flere penge, skulle han blive enten kriminel eller korrupt, og det sidste var, selv hvis han havde ønsket det, ikke den mest lukrative forretning i fiskeriministeriet.

Og så var der den følelsesmæssige side af sagen. Det var blevet hårdere ikke at se familien, og det så ikke ud til, at tilladelsen til at flytte sammen ville komme.

”Jeg tror, at man kan prøve at få noget til at fungere i rigtig lang tid, men når en beslutning slår ned i dig, så er det svært at vende tilbage til normalen. Jeg kan huske, at jeg ringede til min kone, og vi talte om, at jeg ikke kunne løse det, og at vi ikke ville kunne flytte sammen, som sagerne var,” siger Yacob Ghebrehewit.

Planlægningen var ikke lang tid undervejs. Han havde fået tilladelse til at tage hjem og besøge familien, der boede i landsbyen Enjahay. Den ligger tæt på grænsen til Sudan, og det skulle ske, når han var der. Han pakkede nogle ting og printede sine uddannelsesdiplomer ud. Han ringede hjem nogle gange, og andre aftener sad han og kiggede på nettet for at se, hvordan han kunne komme ud af landet.

Da han havde været hos sin familie et par dage, begyndte han at gå mod Sudan. Der var cirka 50 km til grænsen, og det skulle times, så han nåede frem, når det var blevet mørkt. Eritreas grænse er bevogtet, og vagterne skyder på folk, der forsøger at komme ud af landet ulovligt. Yacob Ghebrehewit havde læst, at tricket var at være langsom.

”Man ved ikke, hvor vagterne er. Så folk bevæger sig meget langsomt og forsøger at lytte, hvor de er. Hvis man er kommet lidt frem og kan høre dem, går man langsomt tilbage og forsøger i et andet område.”

Han krydsede grænsen i et fladt område og var heldig. Da han stødte på en landevej i Sudan, tog han en minibuss til Kesela, en storby i det østlige Sudan, og derefter til den meget lille Wedellih-low-lejr. Den fungerer som en ventelejr, indtil de sudanesiske myndigheder overfører folk til den langt større Shagarab-lejr.

Smuglerne står i kø

Da Jacob Ghebrehewit blev overflyttet til Shagarab-lejren, gik han en tur. Området var omtrent et par kilometer i diameter og bestod af græs, hytter og telte. Området udenfor lejren var én stor bevægende masse – transportkaos, forskellige handlende og folk, der havde slået deres egne telte op, fordi de ikke kunne komme ind i lejren.

”Jeg havde en dårlig følelse, da jeg kom til den lejr. Jeg så, hvor mange vi var, og hvor mange børn, der også var – hele generationer, der er flygtet derud, fordi de håber på en chance, de ikke har derhjemme,” siger Jacob Ghebrehewit.

Han var ikke klar over, hvordan han skulle finde et lift mod Nordafrika. Han prøvede at spørge lidt rundt på sine gåture, og det blev klart, at man skulle tale med nogle af dem, der stod ude mod hegnet og i området i udenfor. Der stod en lang række af mennesker, som tilbød ture mod nord gennem ørkenen. Menneskesmuglere, som de kaldes.

”De har ligesom alle andre sælgere et pitch og nogle ting, de ved, de skal sige. For eksempel spørger de, om man kunne tænke sig at komme til Frankfurt, selvom man måske bliver sat af langt før. Heldigvis stod jeg ikke selv med penge på mig, for så havde det været en mere usikker situation. Nu fik de først pengene, når jeg var kommet afsted.”

Yacob Ghebrehewit havde aftalt med sin nevø, at han skulle overføre pengene for turen til chaufføren. Han blev kørt til Hort i Sudan, hvor han fandt nogle nye chauffører inde i byen. Derfra kørte han til Tripoli i Libyen, hvor han skulle finde en bådoverfart til Italien.

Igen sælgere og nye tilbud. Ved Middelhavets kyst kunne Yacob Ghebrehewit vælge, om han ville betale, eller om han ville bruge noget tid på at gå rundt i området og finde tre mennesker,

der ville med i båden og betale til en forhøjet pris. Så ville han få det gratis.

Over Middelhavet

Igen var Yacob Ghebrehewit heldig, at han kunne betale. Da han blev sat ned i båden, kiggede han sig omkring på de godt 25 andre mennesker og blev bange. Det var alt for mange til den båd, og da de kom ud på havet, begyndte der at slå vand ind fra bølgerne. Yacob Ghebrehewit og 12 andre skovlede vand ud af båden over hele overfarten.

”Nogle kunne ikke hjælpe med at skovle vand, fordi de græd og var paniske. Der var både kvinder og børn. Og jeg kunne godt forstå det, men på samme tid skulle vi skovle vand for ikke at synke, så jeg blev frustreret over dem, der ikke kunne hjælpe, også selvom det ikke var deres skyld. Det var en forfærdelig oplevelse,” siger han. Nogle timer senere ankom de til øen Sardinien. Yacob Ghebrehewit satte sig på stranden og havde aldrig været så udmattet.

”Rejsen føles simplere, når man forklarer det, end den var i virkeligheden, tror jeg. Det er mange dage, du tilbringer i kaos. Man sover ikke, spiser næsten ikke, man er hele tiden på vagt, og man ser ubehagelige ting. Da vi nåede til øen, var der mange, der bare satte sig ned og bad på stranden for at få det ud,” siger Yacob Ghebrehewit.

Da Yacob Ghebrehewit var kommet til Italien, stod han med en vigtig beslutning. Indtil da havde han ikke tænkt over, hvor præcist i Europa, han skulle rejse hen, for det var mest af alt en rejse, der bestod af beslutninger om de næste par kilometer.

Han forhørte sig hos nogle af de andre i den interimistiske lejr, som folk, der kom over havet, havde bygget. Storbritannien var et fint sted, lød det fra mange, bortset fra deres familiesammenførselsregler, der var håbløse at finde rundt i. En anden i lejren fortalte om Danmark, som også skulle være et rart land. Yacob Ghebrehewit blev kørt til Hamburg og tog et tog til København.

”Alle flygtningene i toget kendte Dublin-reglen, hvor det første land, du får taget dine fingeraftryk i, er stedet, hvor du skal bo. Så

folk, der skulle til Norge og Sverige, gemte sig i toget. Jeg skulle til Danmark, så jeg kunne sidde og vente på, at der kom en kontrollør.”

Der kom dog aldrig nogen og tjekkede. På København H måtte Jacob Ghebrehewit spørge en forbigående, hvor Sandholm lå. Han tog en bus derop og opgav sit navn.

Jobsøgende i Danmark

Yacob Ghebrehewit fik godkendt sin asylansøgning i 2014. Det var før 'flygtningekrisen' i 2015, og Yacob Ghebrehewit har således undgået mange regler og forhindringer, der er kommet til siden på asylområdet.

Alligevel har han haft svært ved at tilpasse sig, forklarer han. Det kommer delvist fra ham selv, for lige da han ankom, var danskundervisningen hård. Da Yacob Ghebrehewits kone og børn flyttede til Danmark, gik det lettere med sproget. De var glade for Ringsted, og det at gå rundt sammen i en by for første gang i mange år var fantastisk.

Yacob Ghebrehewit ser eller læser helst ikke nyheder om flygtningepolitik. Det giver en følelse af ikke at høre til.

”Som flygtning mangler vi nogle gange den der følelse af hjem, selvom vi er en del af samfundet. Læser man paradigmeskiftet, får

man indtryk af, at folk ikke får statsborgerskab, selvom de har boet her i 30 år. Så tænker man: 'Ok, jeg vil arbejde med det job, de (samfundet, red.) giver mig, og på et tidspunkt må vi tage videre.' Og når jeg ser på mit liv i det perspektiv, føles det som om, at jeg mangler noget,” siger Yacob Ghebrehewit.

Han er i dag tilknyttet et vikarbureau, hvor han bliver sendt ud på dagsjobs i rengørings- eller byggesektoren. De dage, hvor han ikke arbejder, sidder han på biblioteket i Ringsted og søger job. Blandt andet som havbiolog.

Fordi han havde sine papirer med fra Eritrea, var det muligt for Yacob Ghebrehewit at søge ind på kandidatuddannelsen i akvatisk videnskab og teknologi på DTU. Han blev færdiguddannet i 2020 – en hans livs milepæle, fortæller han.

”Jeg er stolt over, at jeg nåede at gøre det, jeg ville gøre. Det er en af de ting, der får mig til at hvile i mig selv. Også selvom jeg har svært ved at finde et job i mit felt. Men i mellemtiden kan man jo så komme til at holde af mange forskellige former for arbejde, har jeg lært.”

Ida Sparre-Ulrich er redaktionssekretær på Udenrigs og kommunikationsansvarlig i Det Udenrigspolitiske Selskab. Hun skriver desuden om Østeuropa for Dagbladet Information.

Foto: Kristijan Arsov / Unsplash